

Ελιά στον Ζάρακα Λακωνίας

Εξ αφορμής

Από την Συγγραφέα-Κριτικό **Ελένη Σαραντίτη**

Η πρώτη ιστορική αναφορά για την πόλη του Ζάρακα γίνεται στην αρχαία πόλη Ζάραξ (το σημερινό λιμάνι του Γέρακα)· κτίσθηκε από τον ήρωα Ζάρακα, γιο του Καρύστου, ο οποίος έφθασε στην περιοχή από την αρχαία πόλη της Καρύστου Ευβοίας. Δεν άργησε να γίνει μια πόλη προσοδευμένη, με εξαιρετική δραστηριότητα -ιδίως εμπορική- και συμμετείχε, όπως μας παρα-

δίδει ο Πausανίας, με άλλες, σημαντικές τότε λακωνικές πόλεις, στο Κοινόν των Ελευθερολακώνων (195 π. Χ. - 297 μ.Χ.) που έφερε ουσιαστική ανάπτυξη και ανεξαρτησία στον τόπο. Ανάμεσά τους ήταν το Γύθειο, ο Ασωπός, η Επίδαυρος Λιμηρά, ο Ζάραξ, οι Γερόνθαι, το Οίτυλο, οι Βοιές (σημερινή Νεάπολη) κ. ά. Ακόμη, στα «Λακωνικά» του Πausανία, 1ος-2ος αιώνας μ.Χ. γίνεται λόγος, για πρώτη φορά, και για άλλη πολύ ζωντανή και σεβαστή πόλη, τα Κύφαντα, το σημερινό Κυπαρίσσι.

Για πέντε αιώνες ευημερούν 24 πόλεις. Με την πάροδο του χρόνου οι 6 από αυτές αποσκήρτησαν και μάλλον παρέμειναν χωρίς αυτονομία, υπό την Σπάρτη, όπως η Καρδαμύλη· είναι πιθανόν να συγχωνεύτηκαν και με άλλες πόλεις (όπως η Λας και η Ασίνη).

Οι πόλεις του Κοινού διατηρούσαν την αυτονομία τους αλλά και επωφελή και άψογη συνεργασία. Σαν πρότυπο είχαν το σπαρτιατικό πολίτευμα. Λειτουργούσαν, τρόπον τινά, σαν ομοσπονδιακή συμπολιτεία ενώ οι άρχοντες εκλέγονταν από τον λαό. Είχε αναγνωρισθεί επίσημα από τους Ρωμαίους σαν φίλιο έθνος.

Ιδρύθηκε επί Νάβιδος, τυράννου και βασιλιά της Σπάρτης (207- 192 π.Χ.) ο οποίος είχε προσπαθήσει να επιβάλει μια μεταρρύθμιση στρεφόμενη κατά της αριστοκρατίας. Δολοφονήθηκε από άνδρα που εκτελούσε εντολές των Αιτωλών. Πάντως οι συνθήκες στην Λακωνία κατά τους χρόνους εκείνους ήταν ιδανικές για την δημιουργία του Κοινού. Στις παραθαλάσσιες πόλεις είχαν εγκατασταθεί περίοικοι, το εμπόριο ήταν σε άνθιση, η ευμάρεια ήταν ολοφάνερη. Ο πλούτος αυτός τους έφερε σε αντίθεση με τον τύραννο Νάβη για τούτο και οι διωκόμενοι Σπαρτιάτες, αντίπαλοι του Νάβιδος κατέφευγαν στις πόλεις του Κοινού.

Στον μαρασμό οδηγήθηκε από την επιδρομή των Γόθων του Αλάρικου (395 μ.Χ.) οπότε και εμφανίστηκε η Σπάρτη και το Γύθειο. Σεισμοί κατόπιν, η καταβύθιση της Λας, ο Γιζέριχος και οι Βάνδαλοι...

« Γιζέριχος γαρ, επισκήψας ποτέ τοις εν Πελοποννήσω χωρίοις, Ταίναρον προσβάλλειν επιχειρήσεν, ενθένδε τε κατά τάχος αποκρουσθείς και πολλούς των επομένων αποβαλών, ανεχώρησεν ουδενί κόσμω » γράφει ο ιστορικός Προκόπιος ο οποίος συνόδευε τον στρατηγό του Ιουστινιανού Βελισάριο στην εκστρατεία του κατά των Βανδάλων. Είχαν αποβιβασθεί στο Ταίναρο και του δόθηκε η ευκαιρία να συνομιλήσει με κατοίκους και να πληροφορηθεί όλα όσα προηγήθηκαν.

Ακολούθησαν χρόνια παρακμής...

Με αυτοκρατορικό διάταγμα (881 μ.Χ.) του βυζαντινού αυτοκράτορα Βασιλείου του Μακεδώνος (812- 886), ιδρυτή της Μακεδονικής Δυναστείας, ιδρύονται στην περιοχή του Μυρτώου πελάγους στρατιωτικοί σταθμοί παρατήρησης για τον έλεγχο των Σαρακηνών πειρατών που λυμαινόνταν το Αιγαίο και τα παράλια της ηπειρωτικής χώρας.

Τα χωριά του δήμου Ζάρακα αποτελούσαν ανεξάρτητη ζώνη λόγω του ορεινού και δυσπρόσιτου της φύσης τους και, επομένως, ήταν δύσκολο να πλησιάσει τουρκική εξουσία. Στους αιώνες

19ο και 20ο, ο τόπος γνώρισε ιδιαίτερη ανάπτυξη, για να εγκαταλειφθεί εμφανώς μεταπολεμικά, και ιδιαίτερα, δυστυχώς, μετά τον εμφύλιο.

Σήμερα τα χωριά γνωρίζουν μια απρόσμενη εξέλιξη.

Τον δήμο αποτελούν τα χωριά Κυπαρίσσι, Ιέρακας, Λαμπόκαμπος, Χάρακας και Ρειχιά.

Στη Ρειχιά υπάρχει εξαιρετικά ενδιαφέρον λαογραφικό μουσείο, το οποίο ιδρύθηκε και λειτουργεί χάρη στην ιδιωτική πρωτοβουλία - προσπάθειες και μόχθος ντόπιων - στεγάζεται σε κτίριο του 1875, εκεί όπου λειτουργούσε το πρώτο σχολείο του χωριού.

Υ. Γ. Το έτος 1447 ο γνωστός Ιταλός έμπορος, ταξιδευτής και ουμανιστής Κυριακός από την Ανκόνα ή Κυριακός Πιτσιόλι (1391- 1452) ο οποίος περιόδευσε την περιοχή του Ταινάρου έγραψε στο έργο του «Later Travels» ότι υπάρχουν ακόμη αξιοσημείωτα απομεινάρια στα ήθη

και στις συνθήκες των κατοίκων της περιοχής που παραπέμπουν άμεσα στο Κοινό των Ελευθερολακώνων. Αξίζει να μνημονευθεί ότι ο Κυριακός Αγκωνίτης (όπως ήταν ευρύτατα γνωστός), κατέλειπε εξάτομο έργο με τον τίτλο Commentaria στο οποίο περιέχονται οι παρατηρήσεις και οι καταγραφές του των μνημείων.

